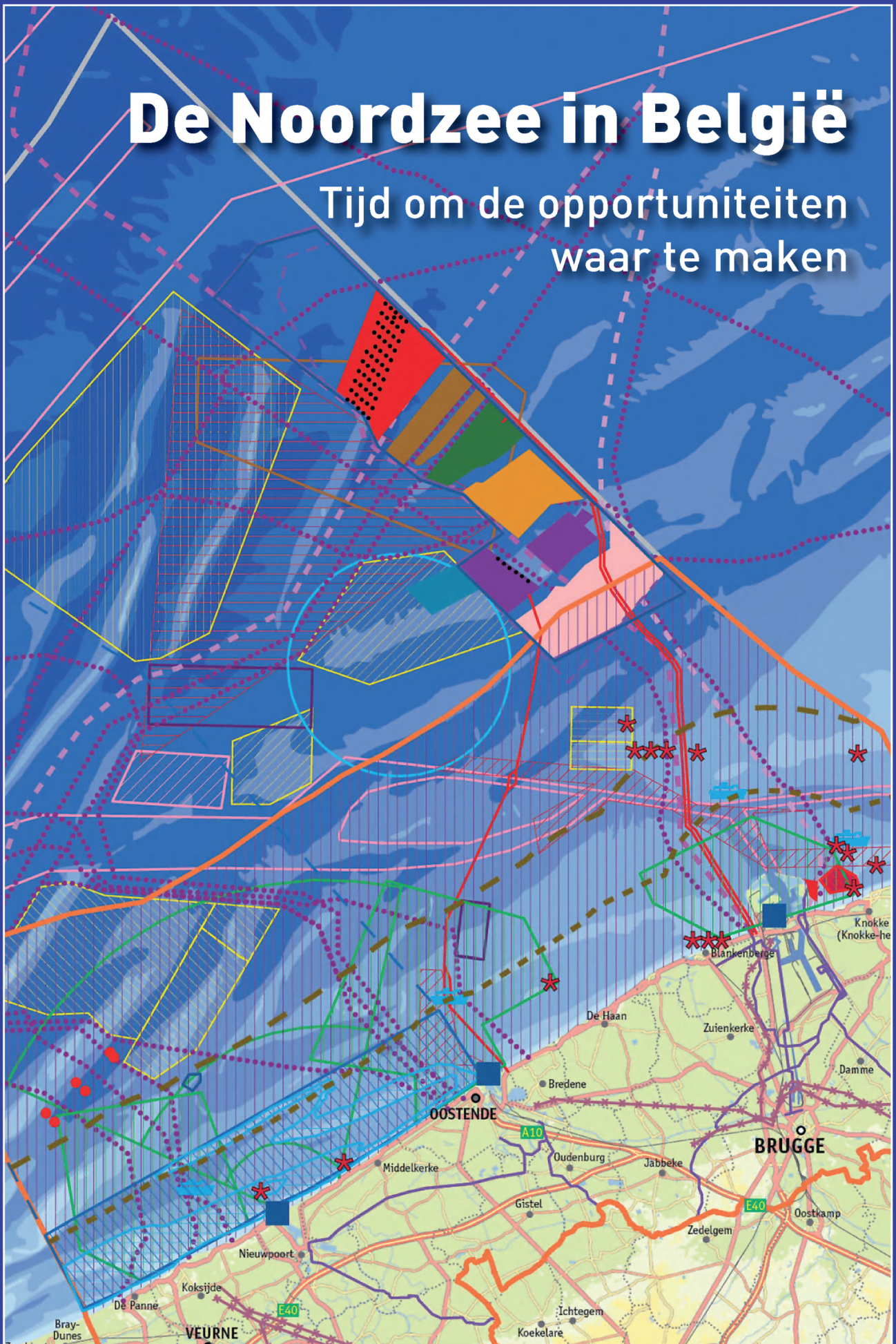

De Noordzee in België

Tijd om de opportuniteiten
waar te maken

De Noordzee in België

1. Een wedloop om ruimte

Ongeveer een tiende van het Belgisch grondgebied, 3457 km², ligt op zee. De Belgische Noordzee levert **een belangrijke bijdrage tot de nationale economische welvaart** met een omzet van bijna 15 miljard euro in de mariene/maritieme sector¹. Daarnaast wordt de Noordzee gewaardeerd voor **zijn natuurlijke schoonheid** en trekt ze jaarlijks meer dan 20 miljoen dagjestoeristen aan².

Snelle technologische vooruitgang, wijzigende sociale prioriteiten en nieuwe economische opportuniteiten maken de druk op de vrije ruimte steeds hoger en de beschikbare ruimte op zee steeds beperkter. Dit vereist van onze regering **een toekomstgericht en pro-actief Noordzeebeleid** dat afgestemd is op de aangrenzende dichtbevolkte kustgebieden, de Westerschelde, en de omringende zeegebieden van onze buurlanden.

Geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning wordt wereldwijd erkend als een concrete manier om dit visionair beleid te bewerkstelligen. Deze positiepaper toont aan waarom ook België hieraan dringend nood heeft en welke stappen een eerste aanzet kunnen geven.

Een geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning is een publiek proces waarbij de ruimtelijke en temporele distributie van menselijke activiteiten op zee worden geanalyseerd en georganiseerd met het oog op het bereiken van zowel de economische, ecologische als sociale doelstellingen die doorgaans bepaald zijn via beleidsbeslissingen.

2. Actie noodzakelijk, nu!

Maritieme ruimtelijke planning wordt beschouwd als één van de hoekstenen bij de realisatie van het Europese Geïntegreerde Maritiem Beleid³. In tegenstelling tot de buurlanden en andere lidstaten, is er **in België momenteel geen aandacht** voor maritieme ruimtelijke planning. Vele kansen worden hierdoor gemist.

Geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning is een concrete manier waarop vooropgestelde doelstellingen op

economisch, sociaal en ecologisch vlak voor de Belgische Noordzee kunnen bereikt worden. Het brengt daarnaast **unieke opportuniteiten** met zich mee:

1. Het opstellen van een **langetermijnvisie** zorgt ervoor dat kerngebruikers (havens, ontginning, toerisme, hernieuwbare energie) maximaal kunnen bijdragen aan een competitieve economie zonder het natuurlijk kapitaal in gevaar te brengen.
2. Een **ruimtelijke en temporele afstemming** en het in beeld brengen van alle gebruikers zorgt voor een transparante afweging van de behoeften op een open, sectoroverschrijdende manier en **respecteert de draagkracht** van het ecosysteem.
3. Het biedt een **efficiënt kader** voor de **integratie** van de rijke bron aan **wetenschappelijke en andere informatie** in het beleids- en beslissingsproces.
4. Een geïntegreerd plan met afbakeningen voor bepaalde gebruiksfuncties leidt tot een verhoogde **rechtszekerheid, duidelijkheid en transparantie**, wat kostenverlagend werkt voor overheid, investeerders en exploitanten.
5. Omwille van de focus op lacunes en opportuniteiten biedt het **een platform voor de afstemming** tussen verschillende **bevoegdheidsinstanties** en hun geassocieerde wetgeving, vergunning- en concessie procedures.
6. Een geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning leidt tot: het op korte termijn **uitklaren van onzekerheden** waarmee sectoren, actoren en lokale overheden vandaag worstelen en het creëren van een **aantrekkelijker investeringsklimaat** voor binnen- en buitenlandse investeerders.
7. Door in een **monitoring- en evaluatiesysteem** te voorzien, kan het beleid **flexibel en adaptief** te werk gaan en bijstellen waar en wanneer nodig.
8. Een dergelijk proces maakt een afstemming mogelijk van het ruimtegebruik en het beheer ervan **over de land- en zeegrenzen** heen, vermijdt conflicterende beleidsopties in grensgebieden en bewerkstelligt synergie.
9. Een geïntegreerd maritiem ruimtelijk plan ondersteunt een **beheer vanuit een ecosysteemgerichte aanpak**. Het leidt tot het bevorderen van een duurzaam beheer van de zee, een bescherming van het gemeenschappelijke goed en een groei van diverse maritieme sectoren.

Tijd om de opportuniteiten waar te maken

3. De beperkingen van het Masterplan Noordzee 2005

In 2005 was **België één van de eerste landen** in Europa die een aanzet deed voor een ruimtelijk plan voor de Noordzee en startte met de implementatie ervan. Het ‘Masterplan Noordzee’ bracht duidelijkheid over de zones voor wind-energie en bakende zones af voor zandwinning en de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden⁴.

Het Masterplan is echter:

1. **Een statisch plan:** Het bevat geen procedure tot aanpassing aan de veranderende omgeving of om in te spelen op de toekomstige uitdagingen op sociaal, ecologisch of economisch vlak⁵. Denk bijvoorbeeld aan nieuwe vormen van getijden-en golfslagenergie of biomassa op zee, blauwe biotechnologie, kustverdediging, recreatie en gebieden voor zeewetenschappelijk onderzoek.
2. **Geen garanties voor de bescherming van natuurwaarden:** De afbakening en maatregelen in het kader van Natura 2000 bieden weinig effectieve bescherming voor natuurwaarden. Dit leidt tot grote uitdagingen om de formeel vooropgestelde natuurdoelstellingen te behalen.
3. **Niet afgestemd op de buurlanden:** Het Belgisch deel van de Noordzee maakt integraal deel uit van de regionale Noordzee en activiteiten of nieuwe ontwikkelingen moeten dan ook in een breder perspectief bekeken worden. Zowel Nederland, het Verenigd Koninkrijk als Frankrijk zijn reeds begonnen met de ontwikkelingen van geïntegreerde ruimtelijke planning op zee op basis van prioriteiten⁶.
4. **Niet toekomstgericht:** Het huidige plan omvat weinig of geen visie voor de toekomst. Het ‘Masterplan Noordzee’ biedt onvoldoende basis om te voorkomen dat ruimtelijke afbakeningen en de afweging tussen gebruiksfuncties en bestemmingen op een individuele en ad hoc basis gebeuren.

Deze benadering is niet doelmatig, brengt op langetermijn een verhoogde kost met zich mee door het ontbreken van een visie, van eenduidige procedures en een gecentraliseerd vergunningsbeleid, en een toenemende bezorgdheid over het behoud van de unieke eigenschappen van het mariene milieu⁷. Ook voor de industrie leidt deze situatie tot verhoogde investeringsrisico’s, extra planningskosten, en een verlies aan economisch rendement.

Het goedkeuren van een aantal gebruikerszones vormt geen eindpunt in het proces van ruimtelijke planning. Een gebied met een grote diversiteit aan gebruiksfuncties vergt een **permanent proces van verfijning en bijsturing**, en waakzaamheid van het beleid.

Een geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning streeft ernaar om **kansen maximaal te benutten**, nieuwe perspectieven binnen economische sectoren te omvatten en prioriteiten te stellen op basis van wetenschappelijke inzichten.

4. Stap voor stap naar een geïntegreerde ruimtelijke planning op zee

Wereldwijd is geïntegreerde ruimtelijke planning op zee in volle opmars. Ook in België benadrukken **diverse belangengroepen** dat een geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning dé weg is voor **het toekomstige beheer van de Noordzee**⁸.

De vraag is ‘hoe?’. UNESCO identificeert 10 stappen voor het ontwikkelen van geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning die, wanneer geïmplementeerd, toelaten om de cruciale vragen rond de huidige situatie, de toekomstige situatie en de weg er naar toe, te beantwoorden¹⁰.

Vier gelijkaardige voorbereidende stappen zijn cruciaal vooraleer van start te gaan met de implementatie van een geïntegreerd maritiem ruimtelijk-planningsproces (zie figuur).

Gezien de **aanwezigheid van de noodzakelijke kennis** en het baanbrekend werk van de voorbije jaren, vereist een geïntegreerd maritiem ruimtelijk plan voor het Belgisch deel van de Noordzee weinig meer dan een herinterpretatie en actualisatie van bestaande informatie en de organisatie ervan in een planningsproces dat een concrete implementatie toelaat.

Het opstellen van een geïntegreerde visie is niet alleen bepalend in de huidige legislatuur, maar geeft ook **vorm aan de toekomst van de Noordzee**. Zo kan België terug de koploperspositie innemen die het had op het vlak van beleid op zee en bestendigt het onze voorbeeldfunctie in de concrete implementatie van het Geïntegreerd Maritiem Beleid¹¹ en de Europese kaderrichtlijn Mariene Strategie¹².

⁴ Plasman C, Van Hessche U. Duurzaam beheer van de Noordzee. Argus Milieumagazine 2004(3):4–7.

⁵ Douvere F, Maes F, Vanhulle A and Schrijvers J. 2007 The role of marine spatial planning in sea use management: The Belgian case. Marine Policy 31:182-191

⁶ Integraal Beheerplan Noordzee 2015 - Minister van Verkeer en Waterstaat, 2005 http://www.noordzeeloket.nl/Images/2_1288_tcm14-1575.pdf; Marine and Coastal Access Act 2009 – approved 12.11.2009; Blue Book, A National Strategy for the sea and oceans for France (2009)

⁷ The Role of Marine Spatial Planning in Implementing Ecosystem-based, Sea Use Management. Fanny Douvere (2008), Marine Policy Vol 32-5, pp762-771

⁸ State of the sea na 4 jaar Belgisch Noordzeebeleid, ARGUSmilieumagazine, Peter Bossu en Cathy Plasman, jg. 5 - nr.4, 2004.

⁹ Natuurpunt Kappa plan http://www.natuurpunt.be/uploads/natuurbehoud/natuurbeleid/documenten/syllabus_kappasymposium_kwg.pdf ; Vlaamse Baaien <http://www.vlaamsebaaien.com> ; DOC 52 2225/024 - 25 November 2009 – Algemene Beleidsnota Marien Milieu

¹⁰ Ehler, Charles, and Fanny Douvere. Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management. Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme, IOC Manual and Guides No. 53, ICAM Dossier No. 6. Paris: UNESCO. 2009 [English].

¹¹ Communication from the Commission “An Integrated Maritime Policy for The European Union”, COM(2007) 575 final of 10.10.2007 and SEC(2007) 1278 of 10.10.2007

¹² Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen op het gebied van het mariene milieu [Kaderrichtlijn mariene strategie]

¹ Haalbaarheidstudie Flanders Martine – State of the art (2010), studie uitgevoerd door WES, in opdracht van RESOC Oostende

² Kust Indicatoren Toeristisch Statistisch –Westtoer

³ Communication from the Commission “An Integrated Maritime Policy for The European Union”, COM(2007) 575 final of 10.10.2007 and SEC(2007) 1278 of 10.10.2007

Figuur 1

Schematische weergave van de voorbereidende stappen voor de implementatie van een geïntegreerde maritieme ruimtelijke planning

^A Geldof, C., Janssens, N. (2010). Maritieme ruimtelijke planning. Kritische visievorming en het belang van de commons. In *Ruimte & Maatschappij*, jrg. 1 nr.3, uitg. Garant [isnn 2032-8421], pp.20-39.

^B Ehler, Charles, and Fanny Douvère. *Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management*. Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme. IOC Manual and Guides No. 53, ICAM Dossier No. 6. Paris: UNESCO, 2009 [English].

^C F. Douvère, et al. *The Role of Spatial Planning in Sea Use Management: The Belgian Case*. *Marine Policy*, 31, 2007, pp. 182-191

^D Evaluatie van de socio-economische adviesstructuren met betrekking tot het mariene milieu (2010). Lin Van Poucke en An Cliquet. Een studie in opdracht van FOD Leefmilieu, uitgevoerd door het Maritiem Instituut, Universiteit Gent

Deze positiepaper is opgesteld door de ad-hoc werkgroep* Maritieme Ruimtelijke Planning in het kader van C-SCOPE (Combining Sea and Coastal Planning in Europe). De ad-hoc werkgroep is samengesteld uit onafhankelijke experts en wetenschappers. Het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer neemt het secretariaat van deze werkgroep op zich.

Kathy Belpaeme, Ann Cliquet, Jessica Coppens, Fanny Douvère, Frank Maes, Hannelore Maelfait, Jan Mees, Marijn Rabaut, Joris Voets, Annemie Volckaert, Ann-Katrien Lescrauwaet, An Vanhulle

* Alle standpunten in de positiepaper en bijhorende documenten zijn ten persoonlijke titel van de auteurs